

De meeste is de liefde.....

O, Heilige Liefde, welk een kwezeltje heeft men van u gemaakt.

Sla het boek op: de Liefde in caricatuur.

In het huwelijk: een man en een vrouw, die als goede burens met elkaar omgaan. Die het bepaald naar zouden vinden, als één van beiden doodging.

In de opvoeding: Ouders, die pension houden voor hun kinderen en ze soms zelfs met Eli-aaitjes op den goeden weg trachten te houden.

In philanthropie en sociaal werk: Sinter Klaassen, die maar strooien en genadig glimlachen in hun baard! Opa's, die hun evennaaste beweldadigen! Honigdonders, die een reclassent deskundig aan hun hand door het leven voeren!

In de kerk: een lief ventje, een lief mannetje spreekt zoo'n innig woordje: Al ziet hoe goed! Maar deze dauw komt niet zoo hoog als Hermans kruin, maar vloei als een straaltje van een leien dakje.

In de evangelisatie: Als mijn hart zoo ruim is! Zoo ruim, dat ik voor een heeleboel anderen nog wel een staanplaats heb in het koninkrijk Gods! Als ik mijn best doe, om gaanderij-lidmaten voor de kerk te winnen! Als ik een Enge Poort knutsel voor den geestelijk minderen man!

Als ik den Verloren Zoon afwacht met een versch gezet kopje thee, maar hem niet om den hals val noch hem kus!

En deze liefde sticht. Sticht het gaarne zelfvoldane hart. Maar zij sticht Gods heiligen niet.

Zij heeft niet veel te maken met dien onverzettelijken wil tot eenheid, welke de Heilige Geest werkt!

Zij is vreemd aan de hartstocht der inbezitneming, die het kenmerk is van de liefde, die uit het geloof is.

Liefde als een nachtlucht, waarbij ik vijftig jaar kan weenen van pijn, maar geen vurige kolen en geen vlammen des Heeren!

Liefde, die krenkt en vernedert wat zij liefheeft, maar geen heilige gloed, die geen afstand kan doen.

O, laat ons toch schrikken van dat surrogaat! Laat ons ophouden met toasten slaan op dat weeke gevoel of op die koude dochter van de plicht.

Zoolang het slappe sentiment daar binnen in den leunstoel zit, komt de liefde nooit binnen. Zij deelt haar eere niet met de bleekzuchtige dochter van het humanisme.

Zij verdraagt het niet de wispelturige grilligheid tot huisgenoot te hebben, die liefheeft wat zij moest haten en haat wat zij moest liefhebben. Zij weigert elke familie-relatie met een liefde, die horizontaal wil zijn voor zij verticaal geweest is.

Liefde is niet de ongehoorzame, die doolt buiten de heilige erve des Verbonds.

Zij heeft God lief en daarom en in Hem Zijn wereld, Zijn nieuwe menscheit naar het Verbond, uitkomende in Zijn heilige Kerk.

En omdat zij liefheeft, kan zij haten!

Een liefde, die niet meer roepen kan: o, Heere, gedenk aan de kinderen van Edom! aan den dag van Jeruzalem! kan óók niet, krank van minne, roepen om den Heere!

De energie van de liefde is nooit grooter dan de energie van den haat, van den heiligen toorn.

De meeste is de liefde.

Want het geloof kan wachten.

De hoop blijft uitzien.

Maar de liefde wil inbezitnemen!

Ik bezweer u, dat gij deze liefde niet opwekt noch wakker maakt éér het haar luste!

Liefelijk is zij als Jeruzalem, schrikkelijk als slagorden met banieren!

N. B.

van de grondgedachten, die ook Ds van Dijk naar voren brengt.

Het debat was zeer verward, en het was niet geheel gaaf. En de kwestie, waar het over gaat, werd niet door allen scherp gesteld.

Heeft zoo dit debat weinig geleerd, wat de „zaak zelf“ aangaat, het was toch niet zonder nut. Want het bewees, dat er nog misverstanden bij getallen zijn. En dat is de eerste ontdekking, die men doen moet, om bij al dien woordenstrijd niet zenuwachtig te worden. Een eenvoudige broeder moet in die vergadering gezegd hebben; je kan wel zien, dat er wat broeit in de kerken. Inderdaad, het is er wat broerig; doch dit dan alleen, voorzover men elkaar niet begrijpt, of de lust daartoe — die toch zeker zijn „kenmerken“ in nauwgezet citeren van een ander hebben moet — hier en daar blijkt te ontbreken, althans uit de kenmerken niet te bewijzen valt.

Tot mijn spijt kon Ds Bavinck, die reeds aan de Firma Kok zijn woord gegeven had, niet ingaan op mijn voorslag, zijn referaat in „De Reformatie“ op te nemen, daarna aan Ds D. van Dijk het woord te geven, waarna ik zelf mijn eigen opvatting zou geven. Nu Ds v. d. Born mij dit artikeltje toezond, zie ik deze week zelf

dezen ontwikkelingsgang: Prof. Honig, Prof. Hoekstra, Prof. Schilder, wat betreft onze dogmatische onderwijzing en homiletische preekwijze.

En op welk punt kwam nu de worsteling in de pastorie? Wel op dit punt — het verbond MOET meebrengen een eigen verbondsPREDIKING en deze verbondsprediking MOET hebben een EIGEN METHODE VAN VERKLARING EN TOEPASSING, van verklaring (wij belijden toch verschillende verbondsplassen) en van toepassing (het verbondsleven van den ouden en van den nieuwen dag, het vermanen van den bondeling toen en nu, de hypocriet van toen en nu etc. etc.) En nu geloof ik in volkomen ernst, dat wij deze vraag MOESTEN stellen voor ons preekwerk, en dat wij daar een antwoord op moesten vinden, wilden wij het Woord Gods prediken, wilden wij verklaren en toepassen KUNNEN. Immers wij hadden toch al van Prof. Greijdanus geleerd, dat de Schrift haar EIGEN exegetische regelen heeft, die WIJ niet hadden uitgevonden, die niet aan ons goeddunken werden overgelaten, om ze toe te passen of niet, maar die wij eenvoudig GELOO-VIG hadden te aanvaarden, en NAUWGEZET hadden aan te wenden, wilden wij de Schrift Schrift laten met haar EIGEN pretentie, met haar EIGEN wil zóó en zóó alleen uitgelegd te worden. En waar dit geldt van de Heilige Schrift, zal dit dan NIET gelden van ons preekwerk, dat wij te doen hebben, GELOOVENDE dat de verbondsprediking HAAR EIGEN WIJZE VAN VERKLARING EN TOEPASSING HEEFT, die ons eenvoudig wordt OPGELEGD, die wij te aanvaarden hebben — maar dan ook allen — willen wij het verbond prediken aan Gods verbondsvolk? Dit is althans wat mij betreft de kwestie, waar het om gaat, voorzover het ons PREEKWERK betreft. Want als Ds Bavinck zegt, dat de preek moet zijn verklaring en toepassing, dan is er niemand onzer, die dit bestrijden zal — hoe heeft de homileet Hoekstra ons dit niet voorgehouden? — alleen maar, wij zullen dan niet vergeten, wat er aan voorafgegaan is, namelijk, dat wij een VERBONDSPREDIKING belijden, en dus ook de TOEPASSING uit het VERBOND zullen hebben af te leiden. Want ook bij de TOEPASSING is niets overgelaten aan onze subjectieve gevoelens, aan onze opvattingen, maar staat ook dit onder de tucht van het Woord, dat tot het verbondsvolk komt. En toen ik Ds Bavinck hoorde en Dr Impeta las, toen heb ik mezelf afgevraagd: heeft men nu de moeilijkheid gezien, waarmee wij worstelen? Ik merk nogmaals in bescheidenheid op — neen! Er is niet zooveel moeils van die jongere predikanten gezegd (oppervlakkigheid bij de exegese, verkeerde kijk op het verbond). Men zeide zelfs, dat zij hardnekkig, stelselmatig de kenmerken-prediking niet willen. Dit nu maakt de situatie pijnlijk. DE vraag is: brengt dan de gereformeerde verbondsprediking niet haar eigen methode van verklaring en toepassing mede en wordt, als wij Ds Bavinck hooren en Dr Impeta lezen, de toepassing niet TEVEEL bepaald naar de practijk, naar wat voor oogen is, zoodat ik bijv. tuschen de preekMETHODE gelijk die door Dr Impeta begerd wordt en de preekMETHODE van het Piëtisme weinig verschil meer ontdekken kan, en ik mijzelf afvraag: hebben wij dan in onze kerken het Piëtisme wel overwonnen in onze methode van preeken?

En nu is mijn vraag deze: is deze probleemstelling aangaande onze preekMETHODE goed of niet goed? Zoo niet, wij zullen ons MOETEN bekeeren, zoo wel, zijn wij dan de moeite van het aanhooren niet waard? Als ik Dr Bouma hoor spreken dan weet ik het niet meer. Ik GELOOF, dat wij een EIGEN METHODE van verklaring EN toepassing hebben, omdat zij met het Woord Gods, dat tot Gods volk komt (waaronder ook hypocrieten zijn enz.). GEGEVEN is, bindend voor ons ALLEN. Aan de beantwoording van deze vraag is mij veel gelegen, omdat zij ons verder brengen moet. En de broeder, die mijn inzicht verdiept, die mij helpt ook in de zultvare probleemstelling, die broeder DIENT mij, brengt mij verder. Hij bewijst mij denzelfden dienst als hij, met mij polemiserende, mij mijn verkeerden gedachtegang aantoonde in mijn ontwikkeling van de waarheid Gods. In de Schrift staat: „hij zal het hart der vaders wederbrengen tot de kinderen en het hart der kinderen tot hunne vaders“. Ik wil dit woord der Schrift aldus parafraseeren: Christus de Heere bringe het hart der oudere predikanten weder tot het hart der jongere, zoodat zij ons aanhooren in deze vragen; en Hij bringe het hart der jongere predikanten weder tot de oudere predikanten, zoodat zij de gegeven antwoorden nauwgezet overwegen en toetsen; en Hij bringe ons tezamen tot de gehoorzaamheid aan de Schriften, opdat wij ons ook dagelijks zouden bekeeren in ons preekwerk.

E. T. v. d. BORN.

Helpman, 22 Juni 1936.

Naschrift. Reeds was het mijn voornemen, zelf iets te schrijven over de discussie, die op den jongsten Theol. Schooldag op Ds Bavincks referaat gehouden werd, en die vanwege den beschikbaren tijd iedereen tot deelneming aan het debat genoeijde toeriep: laat varen alle hoop, gij, die hier de arena binnentreedt. Mijn vaste overtuiging immers is, dat er dien dag groot misverstand geheerscht heeft; dat de referent tenslotte uitgekomen is, waar Ds D. van Dijk begonnen is, met name toen hij het geloof het kenmerk van de genade en zelfs den Heiligen Geest het kenmerk des geloofs (of der genade) noemde; uitdrukkingen, die weliswaar niet voor rekening van Ds van Dijk of van anderen mij schijnen te liggen, en die ik zelf ook niet juist acht, maar die toch wel bedoelden ongeveer te wijzen in de richting

met de ziel van de ziele, dat God, die deze vrouw gehoord heeft, de schorre kerk om een dorren tak gelegd heeft! Een psalmen, die wij offer is een gansch lat zeggen, niet ten a dood, te laat, te zeventuigend leven, in het theocratische

K. S.

LEVEN

Reformatie der kerk

onbeschoornd in de len op een tusschen. Hoewel dit orgaan bracht, als men op le, eer het blad uitgelezen regel door. De het feit, dat binnen e verschijnt, en da reageeren zal in die land weg te rukken woorden op bedoelde het blad zoo beleef in derhalve wat be antwoorden als be

i vast aan het feit toogde, dat Zwinge in Zürich te maken tel de bewering van s den doop (weder ROOMSche kerk ge geen gevallen aan Gereformeerde Kerk

nij genoemde argu) antwoordt nu: dat et over Zwitsersche opers.

eden willen:

ich af: waarom dan en op den Consen en der belijdenissen rkt, als „De Heraut“ ig der anabaptisten de vraag: moet men caal over de Neder i de predikanten uit ver de anabaptisten voor mij niet twijfel

us in die dagen zo tenlandsche anabap maar eens aan de itaet met Munster, a veroordeeling van een in de lijn der

hebben, dan zou di tegen het blad aan er ook in Nederland ne belijdenis Weder oopen, ook al waen oeger gedoopt.

h-zijn van den doop doop-zonder-belijde en de Wederdoopers undacht, dat ze her katabaptisten gebee gen den (tot nu toe ten doop zijn (van idiging, dat ze de l daarmee loopt het soms Wiedertäufer

et „Wider“ met het iet weg, dat „wider“ (nog eens).

sius in zijn „Foede een „exegese“ geef lenis, laat hij niet over de uitlegging legging zelf telken geloofsbelijdenis een m ter dege met de ag hield.

de uitlegging van Daar wordt in de den eenigen doop alleen op de room tijk der oude kerk ianabaptismus (an tisten genoemde i deze anabaptis atisten, novatianen, de oude christelike in hun strijd tegen

zeer oude ketterijen. Eerst daarna wordt door Christus, als het punt over dien „eenigen“ doop afgehandeld is, en als speciaal de Anabaptisten genoemd worden, gewag gemaakt van het feit, dat de anabaptische kanker ook de Nederlandsche kerken teisterde. De aan de opstelling der belijdenis voorafgaande periode¹⁾. Tegen hen voert hij wel ter dege aan, dat DEEL van hun argumenten hen terugbrengt op de van de donatisten (als ze n.l. bezwaar maken tegen de onwettige roeping der bedienaars van den eersten doop, wat ze als bezwaar opperden tegen roomschen, maar ook tegen vele anderen, ook al waren ze niet roomsch); en tevens, dat ze weer terecht komen bij de dwaasheden der Catharen en Novatianen. Maresius merkt dan ook op, dat, wat speciaal de Nederlandsche Wederdoopers betreft, hun voornaamste bezwaar lag in den kinderdoop als zoodanig²⁾. Uit de door mij gegeven citaten volgt zelf reeds, dat ook in Nederland vele Anabaptisten zijn gedoopt, al nog eens gedoopt, ook nadat ze door niet-roomschen gedoopt waren. Zoo iets wordt door „De Heraut“ herhaaldelijk en ondubbelzinnig ontkend. Met de feiten onze oogen moeten we dus constateeren, dat het blad zich vergist, en voor historische werkelijkheid verklaart, dat dit niet is.

Het is dan ook onnoodig, dat het blad ons vraagt, alvins uitspraak, die het blad zelf citeerde, nog eens over te nemen. Behalve de opmerking, dat we zulk een verzoek niet goed verstaan als het van de zijde van een blad komt, dat heel weinig van ons overneemt, kan hier de herinnering aan het feit, dat we reeds over de aanwending van Calvin door „De Heraut“ in ons vorig nummer eigener beweging hadden gehandeld.

Herinnert men zich, dat de Wederdoopersche woeingen voor een niet gering deel te wijten zijn juist aan Nederlanders, dan is er te minder reden voor de oering, dat de Nederlandsche belijdenis zich alleen naar zou uitalen over de Nederlandsche Wederdoopers, onder op de buitenlandsche te letten, en hun theorieën te bestrijden.

We moeten dus onze stelling, dat „De Heraut“ van de bedoelingen der (ook Nederlandsche) Wederdoopers een onzuiver beeld geeft, en dus de uitspraken der belijdenis ten onrechte annexeert voor een betoog, als de Utrecht tegen een „strooming“ zich keerde, handhaven. Mocht het blad nog meer bewijzen verlangen, dan inderdaad ook Nederlanders een niet-roomschen doop geens hebben laten volgen door wederdoop, en zulks dan vóórdat de belijdenis werd opgesteld, dan zullen de die bewijzen gaarne geven. Voorloopig zullen we onstaan met de reeds ter zake gegeven opmerkingen en noten.

K. S.

1) Dit klopt geheel en al met wat ik in mijn eerste artikel over verwijzing naar Dr Los opmerkte over de indeeling van art. 34. En het komt in conflict met „De Heraut“. 2) Si denique ideo rebaptizandos cures eos qui infantes rebaptizati, quod Paedobaptismus sit illicitus, quo maxime momento Anabaptistae in hoc Belgio nituntur, hunc morum.... enz.

„De Jongeren“.

Wanneer ik hier over de „Jongeren“ spreken wil, dan moet ik de jongere predikanten in onze Gereformeerde kerk en wel hen, die sinds 1930 ongeveer in het ambt gekomen zijn. Ik doe zulks, omdat door Dr C. Bouma op den Theologischen Schooldag te Kampen (18 Juni l.l.) de jongere predikanten (althans een aantal onder hen) op een wijze besproken zijn, die hun m.i. onrecht doet. Zij — hoeveel weet niemand — verknoeien, als Dr Bouma, op een bedenkelijke wijze de rijke verbondsgedachte, gelijk deze door Kuyper en Bavinck tot opbloei gekomen is. En zij doen dat door het verbond zeer eenzijdig te prediken, namelijk trouwe verbondsgedachte, gehoorzaam Avondmaalvieren etc., zonder te denken naar de echtheid van het geloof, en zonder de kenmerken te prediken, waaraan het echte geloof te erkennen is. Ook Ds Bavinck, die op dezen Schooldag verscheerde, zeide, dat er waren, die zich aan deze eenzijdigheid schuldig maakten. En Prof. Honig in zijn antwoord in het pas verschenen boekje van Dr Impeta, „Jouderzoek noodzakelijk“, schrijft: „toen ik de belijdenis des Woords aanvaardde, was de prediking bij ons eenzijdig verbondsmatig. Door 's Heeren goedheid kwam hierin na 1905 geleidelijk een kentering ten goede. Dat ons nu toezien, dat we niet weer in de vroegere eenzijdigheid, die schade deed, terugvallen“.

En dat ik nu dit artikeltje schrijf, komt, omdat Ds Bavinck in zijn onderwerp meer dan eenmaal zeide: „Jahen ik de broeders misversta, moeten zij dit maar zeggen“. En nu wil ik bescheiden opmerken, dat hier inderdaad is een niet verstaan van de broeders, wil men, van de jongere broeders in het ambt. Ik wil daarvoor zoo kort mogelijk zeggen, waar het mij in deze zaak om gaat. Wij zijn, voorzover wij van Kampen komen — en hiervoer kan ik alleen maar spreken, al weet ik, dat de verbondsprediking ook de liefde van het hart heeft bij de jongere predikanten, die aan de V.U. geformeerd hebben — wij zijn leerlingen geweest van Prof. Honig en van Prof. Hoekstra, die wat betreft de dogmatiek en de homiletiek, wel het meest bij ons het thema van het verbond in hoofd en hart, ik zou bijna zeggen in gehamerd hebben, zoodat dit voor heel ons leven, al voor ons preekwerk, beheerschend is geworden. Iets waarvoor ik heel erg dankbaar ben, en wat mij het staan in het ambt zoo ontzaggelijk rijk gemaakt heeft. Bovendien zijn wij, sinds onze studenten-jaren, voort geweest van „De Reformatie“, en hebben daar het verbond nog rijker en breder leeren kennen uit de artikelen o.a. van den huidigen Professor Dr K. Schilder. Men moet dus mij en vele anderen zien in